A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2025. május 8.*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – A 2. cikk b) pontja – A »fogyasztó« fogalma – Kettős célú szerződés – Mezőgazdasági termelő, aki mind a mezőgazdasági termelőegysége, mind pedig saját háztartása általi felhasználásra szánt vagyontárgy megvásárlására irányuló szerződést kötött – A villamos energia belső piaca – 2009/72/EK irányelv – A 3. cikk (7) bekezdése – Az I. melléklet 1. pontjának a) alpontja – Háztartási fogyasztók – Határozott idejű és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződés – Lejárat előtti megszüntetés miatti kötbér – E kötbér összegét »a szerződés tartalmából következő költségekre és kártérítésekre« korlátozó nemzeti szabályozás”

A C-410/23. sz. [Pielatak][i] ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) a Bírósághoz 2023. július 3-án érkezett, 2023. május 26-i határozatával terjesztett elő

az **I. SA**

és

S. J.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: I. Jarukaitis tanácselnök (előadó), N. Jääskinen, A. Arabadjiev, M. Condinanzi és R. Frendo bírák,

főtanácsnok: A. Rantos,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

* Az eljárás nyelve: lengyel.

[i] A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében O. Beynet, M. Owsiany-Hornung és T. Scharf, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 2. cikke b) és c) pontjának, valamint a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/72/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 211., 55. o.; helyesbítés: HL 2015. L 167., 94. o.) 3. cikke (5) és (7) bekezdésének, valamint I. melléklete 1. pontja a) és e) alpontjának értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az I. S. A., egy villamosenergia-kereskedő (a továbbiakban: kereskedő) és S. J. mezőgazdasági termelő között az e felek által határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződés lejárat előtti megszüntetése miatt fizetendő kötbér megfizetése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 93/13 irányelv

3 A 93/13 irányelv 2. cikke értelmében:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

[…]

b) »fogyasztó«: minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén;

c) »eladó vagy szolgáltató«: minden olyan természetes vagy jogi személy, aki vagy amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körében cselekszik, függetlenül attól, hogy az köz- vagy magánjellegű.”

A 2009/72 irányelv

4 A 2009/72 irányelv (3), (7), (8), (51), (52), (54) és (57) preambulumbekezdése a következőket mondja ki:

„(3) Az uniós polgárok számára a Szerződésben biztosított szabadságok […] csak teljesen nyitott piacon valósulhatnak meg, amely minden fogyasztó számára lehetővé teszi a kereskedők szabad megválasztását, és a kereskedők számára is biztosítja fogyasztóik szabad ellátásának lehetőségét.

[…]

(7) A Bizottság 2007. január 10-i »Európai energiapolitika« című, [az Európai Tanácsnak és az Európai Parlamentnek] szóló közleménye kiemelte annak fontosságát, hogy megvalósuljon a villamos energia belső piaca, és hogy a[z Európai] Közösségben letelepedett valamennyi villamosenergia-ipari vállalkozás számára egyenlő feltételeket teremtsenek. […]

(8) A verseny és a lehető legversenyképesebb áron történő villamosenergia-ellátás biztosítása érdekében a tagállamoknak és a nemzeti szabályozó hatóságoknak lehetővé kell tenniük a különféle energiaforrásokból származó villamos energiát nyújtó új kereskedők és az új energiatermelők számára a határon átnyúló piaci hozzáférést.

[…]

(51) Az irányelv középpontjában a fogyasztók érdekeinek kell állniuk, a szolgáltatás minőségének pedig a villamosenergia-vállalatok feladatainak központi elemét kell képeznie. A fogyasztók már meglévő jogait erősíteni és garantálni kell, és e jogoknak a jobb átláthatóságra is ki kell terjedniük. A fogyasztóvédelemnek biztosítania kell, hogy a szélesebb értelemben vett európai hatáskörbe tartozó valamennyi fogyasztó számára kedvezzen a versenyen alapuló piac. A fogyasztók jogait a tagállamoknak vagy – amennyiben a tagállam így rendelkezett – a szabályozó hatóságoknak kell betartatniuk.

(52) A fogyasztóknak világos és érthető információkkal kell rendelkezniük az energiaágazattal kapcsolatos jogaikról. […]

[…]

(54) Az erősebb fogyasztóvédelmet a valamennyi fogyasztó számára hozzáférhető hatékony vitarendezési mechanizmusok biztosítják. […]

[…]

(57) Annak érdekében, hogy a fogyasztók teljes mértékben kihasználhassák a villamos energia liberalizált belső piacában rejlő lehetőségeket, a tagállamoknak alapvető jelentőséget kell tulajdonítaniuk annak, hogy a különböző kereskedők közötti tisztességes versenyt és a piachoz való könnyű hozzáférést, illetve új villamosenergia-termelési kapacitást biztosítsanak.”

5 Ezen irányelv „Tárgy és hatály” című 1. cikke ekképp rendelkezett:

„Ez az irányelv közös szabályokat állapít meg a villamos energia termelésére, átvitelére, elosztására, a villamosenergia-ellátásra, valamint a fogyasztóvédelmi szabályokra vonatkozóan, annak érdekében, hogy a Közösségen belül fejlessze és integrálja a versenyképes villamosenergia-piacokat. […]”

6 Az említett irányelv 2. cikke a következő fogalommeghatározásokat tartalmazta:

Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározások alkalmazandók:

[…]

7. »fogyasztók«: a villamos energia nagykereskedelmi és végső fogyasztói;

[…]

9. »végső fogyasztó«: az a fogyasztó, aki saját felhasználásra vásárol villamos energiát;

10. »háztartási fogyasztó«: az a fogyasztó, aki saját háztartása fogyasztása céljára vásárol villamos energiát, ide nem értve a kereskedelmi vagy szakmai tevékenységeket;

11. »nem háztartási fogyasztó«: az a természetes vagy jogi személy, aki/amely nem saját háztartása fogyasztása céljára vásárol villamos energiát, ide értve a termelőket és a nagykereskedelmi fogyasztókat is;

12. »feljogosított fogyasztó«: az a fogyasztó, aki szabadon, saját választása szerinti kereskedőtől vásárolhat villamos energiát a 33. cikk értelmében;

[…]”

7 Ugyanezen irányelv „Közszolgáltatási kötelezettségek és fogyasztóvédelem” című 3. cikkének (5) és (7) bekezdése előírta:

„(5) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy:

a) amennyiben egy fogyasztó a szerződésben előírt feltételek betartásával kereskedőt kíván váltani, az érintett üzemeltetők három héten belül megvalósítják a váltást; és

b) a fogyasztóknak jogában álljon valamennyi releváns fogyasztási adatot megkapni.

A tagállamok biztosítják, hogy az a) és a b) pontokban említett jogok valamennyi fogyasztót a költségek, az erőfeszítések és az idő tekintetében megkülönböztetés nélkül illessék meg.

[…]

(7) A tagállamok megfelelő intézkedéseket hoznak a végső fogyasztók védelmére és különösen megfelelő biztosítékokat nyújtanak a védelemre szoruló fogyasztók védelmére. […] Magas szintű fogyasztóvédelmet biztosítanak, különösen a szerződési feltételek átláthatósága, az általános információk és a vitarendezési eljárások vonatkozásában. A tagállamok biztosítják, hogy a feljogosított fogyasztók számára ténylegesen könnyű legyen a kereskedőváltás. Az említett

intézkedések – legalább a háztartási fogyasztók esetében az I. mellékletben megállapított intézkedéseket foglalják magukba.”

8 A 2009/72 irányelv „Piacnyitás és viszonosság” című 33. cikkének (1) bekezdése előírta:

„A tagállamok biztosítják, hogy a feljogosított fogyasztók közé tartozzanak:

[…]

c) 2007. július 1-től minden fogyasztó.”

9 Ezen irányelv „A szabályozó hatóság feladatai és hatáskörei” című 37. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezett:

„A szabályozó hatóság feladatai a következők:

[…]

l) a szerződéses szabadság tiszteletben tartása a megszakítható ellátási szerződések tekintetében, illetve a hosszú távú szerződések tekintetében abban az esetben, ha azok megfelelnek a közösségi jognak és összhangban állnak az EU-politikákkal;

[…]”

10 Az említett irányelv „Fogyasztóvédelmi intézkedések” című I. mellékletének 1. pontja a következőképpen rendelkezett:

„A fogyasztóvédelemre vonatkozó közösségi jogszabályok, különösen a távollevők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1997. május 20-i 97/7/EK európai parlament és tanácsi irányelv (HL 1997. 144., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 319. o.), valamint a [93/13] irányelv sérelme nélkül a 3. cikkben említett intézkedéseknek biztosítaniuk kell, hogy a fogyasztók(nak):

a) jogában álljon olyan szerződést kötni a villamosenergia-kereskedőjükkel, amely tartalmazza a következőket:

[…]

– a szerződés időtartama, a meghosszabbítás feltételei, illetve az szolgáltatások és a szerződés megszüntetésének feltételei, és hogy van-e lehetőség a szerződés ingyenes felmondására,

[…]

A feltételeknek tisztességesnek és előzetesen megismerhetőnek kell lenniük. Ezeket az információkat minden esetben a szerződés megkötése vagy visszaigazolása előtt kell megadni. […];

[…]

e) ne számítsanak fel díjat a kereskedőváltásért;

[…]”

11 A 2009/72 irányelvet 2021. január 1-jei hatállyal hatályon kívül helyezte és felváltotta a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2012/27/EU irányelv módosításáról szóló, 2019. június 5-i (EU) 2019/944 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019. L 158., 125. o.; helyesbítés: HL 2021. L 373., 96. o.), a 2019/944 irányelv 72. cikkének első bekezdése értelmében.

A 2011/83/EU irányelv

12 A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 304., 64. o.) (17) preambulumbekezdése kimondja:

„A fogyasztó fogalommeghatározásának azon természetes személyeket kell magában foglalnia, akik saját szakmájuk, üzleti tevékenységük vagy foglalkozásuk körén kívül eső területen járnak el. Kettős célú szerződések esetében azonban, amelyeknél a szerződést részben a személy szakmájába tartozó, részben pedig azon kívül eső célból kötik, és a kereskedési cél annyira korlátozott, hogy a teljesítés egésze szempontjából nem elsődleges, az adott személy szintén fogyasztónak tekintendő.”

A 2019/944 irányelv

13 A 2019/944 irányelv (1) preambulumbekezdése értelmében:

„A [2009/72] irányelvet számos ponton módosítani kell. Az áttekinthetőség érdekében az irányelvet át kell dolgozni.”

14 A 2019/944 irányelvnek „Az ellátóváltás joga és a váltással kapcsolatos díjakra vonatkozó szabályok” című 12. cikke a (2) és (3) bekezdésében a következőket írja elő:

„(2) A tagállamok biztosítják, hogy legalább a lakossági fogyasztókat és a kisvállalkozásokat semmilyen ellátóváltással kapcsolatos díj ne terhelje.

(3) A (2) bekezdéstől eltérve a tagállamok engedélyezhetik, hogy az ellátók vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplők szerződésfelmondási díjat szabjanak ki a felhasználókra, amennyiben ezek a felhasználók a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződést annak lejárta előtt önként felmondják, feltéve, hogy ez a díj szerepel a felhasználó által önként kötött szerződésben, és a szerződéskötést megelőzően egyértelműen tájékoztatták a felhasználót erről a díjról. Az ilyen díjaknak arányosaknak kell lenniük, és nem haladhatják meg az ellátó vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplő számára a szerződés felhasználó általi felmondása által okozott közvetlen gazdasági veszteség mértékét, ideértve a felhasználó számára a szerződés részeként már biztosított kapcsolt beruházások vagy szolgáltatások költségeit is. A közvetlen gazdasági veszteséghez kapcsolódó bizonyítási teher az ellátóra [v]agy az aggregálásban részt vevő piaci szereplőre hárul, és a szerződésfelmondási díj engedélyezhetőségét a szabályozó hatóság vagy más illetékes nemzeti hatóság kíséri figyelemmel.”

A lengyel jog

15 Az 1997. április 10-i ustawa – Prawo energetyczne (az energiáról szóló törvény; Dz. U. 1997, 54. szám, 348. tétel) alapeljárásra alkalmazandó változata (a továbbiakban: energiáról szóló törvény) 4j. cikkének (3a) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A végső fogyasztó azt a határozott időtartamú szerződést, amely alapján az energiaipari vállalkozás gáz-halmazállapotú tüzelőanyagot vagy energiát szállít számára, a szerződésben meghatározottaktól eltérő költségek és kártérítés fizetése nélkül az energiaipari vállalkozáshoz intézett írásbeli nyilatkozattal felmondhatja.”

16 Az 1964. április 23-i ustawa – Kodeks cywilny (polgári törvénykönyvről szóló törvény; Dz. U. 1964, 16. szám, 93. tétel) alapeljárásra alkalmazandó változata (a továbbiakban: polgári törvénykönyv) 483. cikkének 1. §-a a következőket írja elő:

„Szerződésben kiköthető, hogy a nem vagyoni kötelezettség nemteljesítéséből vagy nem megfelelő teljesítéséből eredő kár megtérítése meghatározott összeg (kötbér) megfizetésével történjen.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17 2017. március 18-án S. J. és a kereskedő villamosenergia-ellátási szerződést kötött (a továbbiakban: az alapügyben szóban forgó szerződés), amelyhez csatolták az 1. mellékletet és a szerződés szerves részét képező általános szerződési feltételeket.

18 E szerződés 7. cikkének (2) bekezdése előírta, hogy e szerződést 2021. december 31-ig tartó határozott időre kötik, és hogy a villamosenergia-ellátás 2018. január 1-jén kezdődik. E cikk (6) bekezdése pontosította, hogy különösen abban az esetben, ha a felhasználó az említett szerződést az e (2) bekezdésben megjelölt időpont előtt felmondja, az általános szerződési feltételek VI. pontjának (1)–(3) bekezdésében foglalt szabályok szerint kötbért kell fizetnie. Ezen (1) bekezdés értelmében e kötbér összege a felhasználó által ugyanazon szerződésben egy adott szolgáltatási helyre „tervezett energiamennyiségként” bejelentett, fel nem használt, villamos energia termékének felelt meg, megawattóránként (MWh) 60 lengyel złoty (PLN) (hozzávetőleg 14 euró) egységáron. A fel nem használt energia mennyiségét az alapügyben szóban forgó szerződés megszűnését követő és az e 7. cikk (2) bekezdésében megjelölt időszak végéig fennmaradó egyes hónapok becsült átlagos energiafogyasztásának összegeként számították ki. A fogyasztási hely szerinti villamosenergia-fogyasztás évi 20 MWh volt, és az e szerződés 1. mellékletében meghatározott villamosenergia-fogyasztási hely S. J. mezőgazdasági termelőegysége volt.

19 S. J. a 2017. május 5-én kelt, a kereskedőnek 2017. május 8-án kézbesített levélben tájékoztatta ez utóbbit, hogy a fogyasztói szerződésekre előírt törvényes elállási joggal élve eláll az alapügyben szóban forgó szerződéstől. Ezenkívül nyilatkozatot nyújtott be a tévedésből kötött szerződés joghatásaitól való elállásról, és azt állította, hogy e szerződés érvénytelen.

20 2020. május 22-i levelében a kereskedő jelezte, hogy e nyilatkozatokat érvénytelennek tekinti. A 2018. január 1. és 10. közötti időszakban szolgáltatott energia után fizetendő 4700,22 PLN (hozzávetőleg 1128 euró) összeg megfizetésére 2020. július 7-én lejáró határidőt biztosító terhelési értesítést, valamint egy 2018. március 5-én kelt, 254,33 PLN (hozzávetőleg 61 euró) összegről szóló számlát, és egy 2020. január 8-án kelt, 314,90 PLN (hozzávetőleg 75 euró) összegű helyesbítő számlát bocsátott ki.

21 Mivel S. J. megtagadta ezen összegek megfizetését, a kereskedő a Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie-hoz (varsói kerületi bíróság, Lengyelország) fordult annak érdekében, hogy S. J.-t kötelezzék az összegek részére történő megfizetésére. E bíróság elutasította e keresetet. Egyrészt úgy ítélte meg, hogy S. J. nem minősül fogyasztónak, és így a fogyasztóvédelemre vonatkozó szabályozás alapján nem állhatott el jogszerűen az alapügyben szóban forgó szerződéstől. E tekintetben többek között rámutatott arra, hogy az alapügyben szóban forgó szerződés fogyasztási helyként S. J. mezőgazdasági termelőegységét jelölte meg, és noha kétségtelen, hogy ez utóbbi jelezte, hogy a megvásárolt energiát saját háztartásában történő felhasználásra is szánják, ez nem elegendő ahhoz, hogy fogyasztónak lehessen minősíteni, mivel e szerződés kimondja, hogy az olyan személyeknek szól, akik nem minősülnek fogyasztónak. Az említett bíróság szerint ugyanis a fogyasztónak nem minősülő felhasználóknak szóló ajánlat használata önmagában bizonyítja, hogy S. J. eladóként vagy szolgáltatóként kötötte meg az alapügyben szóban forgó szerződést, és hogy e szerződés közvetlenül a szakmai tevékenységéhez, azaz a mezőgazdasági termelőegységéhez kapcsolódott.

22 Ugyanezen bíróság másrészt alkalmazta az energiáról szóló törvény 4j. cikkének (3a) bekezdését, mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy nem lehet helyt adni a kötbér megfizetése iránti kérelemnek, mivel a polgári törvénykönyv 483. cikkének 1. §-a értelmében ilyen kötbér csak valamely nem vagyoni kötelezettség nemteljesítése vagy nem megfelelő teljesítése esetén írható elő, míg a jelen ügyben energiaértékesítés esetén a vevő szolgáltatásának tárgya pénzbeli szolgáltatás, nevezetesen az ár megfizetése.

23 Egyébiránt az elfogyasztott energia kifizetése iránti kérelmeket mint megalapozatlanokat elutasították, mivel a kereskedő semmilyen mennyiségű energiát nem szolgáltatott.

24 A kereskedő fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Sąd Okręgowy w Warszawie-hoz (varsói regionális bíróság, Lengyelország). Többek között az energiáról szóló törvény 4j. cikke (3a) bekezdésének és a polgári törvénykönyv 483. cikke 1. §-ának megsértésére hivatkozik.

25 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy S. J. nyilatkozatai szerint 2017. március 18-án egy villamosenergia-ipari vállalkozás képviselői jelentek meg a mezőgazdasági termelőegységében, és villamosenergia-ellátásra vonatkozó ajánlatot tettek neki. Tanácsukra aláírta a hozzá benyújtott üres űrlapokat, és 2017 áprilisának végén megkapta az alapügyben szóban forgó szerződés egy példányát, amelyben egyrészt az adatok és a mellékletek eltértek a neki tett ajánlat adataitól és mellékleteitől, másrészt pedig önkényesen vezettek be információkat a tervezett energiafogyasztásról. Ez volt az oka annak, hogy a 2017. május 5-i levélben kinyilvánította az e szerződéstől való elállási szándékát.

26 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság először is arra keresi a választ, hogy S. J. eladónak vagy szolgáltatónak, illetve fogyasztónak minősül-e, és hogy következésképpen az elállás érvényes volt-e. E tekintetben többek között megjegyzi, hogy a Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság) megállapította, hogy az alapügyben szóban forgó szerződés címzettként S. J. „mezőgazdasági termelőegységét” tüntette fel, és hogy ez utóbbi bíróság kizárólag e szerződés 2. cikkének (4) bekezdése alapján – amely szerint az említett szerződés nem fogyasztónak minősülő személyeknek szól – állapította meg, hogy S. J. nem fogyasztó. Arra is rámutat, hogy a lengyel jog értelmében a mezőgazdasági termelőt eladónak vagy szolgáltatónak kell tekinteni, kivéve, ha a mezőgazdasági termelőegységét saját szükségleteire működteti.

27 Noha kétségtelen, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a 93/13 irányelv értelmében vett fogyasztói, illetve eladói vagy szolgáltatói minőséget olyan funkcionális kritérium alapján kell meghatározni, amely annak értékeléséből áll, hogy a szóban forgó szerződéses jogviszony valamely szakma gyakorlásán kívül eső tevékenységek keretébe illeszkedik-e, a jelen ügyben az ilyen funkcionális különbségtétel nem lehetséges, mivel vitathatatlan, hogy az alapügyben szóban forgó szerződés tárgya energiavásárlás volt mind az érintett mezőgazdasági termelőegység, mind pedig S. J. háztartása általi felhasználás céljából. A kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül megjegyzi, hogy a kettős célú szerződéseket a 93/13 irányelv nem említi, és hogy noha a 2011/83 irányelv (17) preambulumbekezdése ilyen típusú szerződésre vonatkozik, a Bíróság többek között a 2005. január 20-i Gruber ítéletben (C-464/01, EU:C:2005:32) az e (17) preambulumbekezdésben foglaltaktól eltérő kritériumokat alkalmazott annak meghatározásához, hogy az ilyen szerződés aláírója fogyasztónak tekinthető-e.

28 E tényezőkre tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy hogyan kell értelmezni a „fogyasztónak” a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett fogalmát, ha a szóban forgó szerződés célja részben magánjellegű, részben pedig szakmai jellegű.

29 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság, megállapítva, hogy az alapügyben szóban forgó szerződés megkötésének időpontjára tekintettel az előtte folyamatban lévő jogvita megoldása szempontjából a 2009/72 irányelv releváns, megjegyzi, hogy a szabad energiakereskedő-váltás lehetősége, valamint a fogyasztók különleges védelme az ezen irányelvben megfogalmazott elvek között szerepel, és hogy a szerződéstől való elállás lehetősége szorosan kapcsolódik a kereskedőváltáshoz. Márpedig az a lehetőség, hogy a fogyasztóval szemben díjat számítsanak fel abban az esetben, ha a határozott időre kötött energiaellátási szerződést felmondják, véleménye szerint problematikus a szabad energiakereskedő-váltás garanciájára tekintettel.

30 A 2009/72 irányelv 3. cikkének (7) bekezdéséből és I. mellékletéből az következik, hogy a fogyasztónak minősülő felhasználónak semmit nem kell fizetnie kereskedőváltás vagy a szerződéstől való elállás esetén. Ezenfelül e 3. cikk (7) bekezdése magában foglalja, hogy biztosítani kell a fogyasztó számára annak lehetőségét, hogy könnyen váltson kereskedőt anélkül, hogy a költségeket illetően hátrányos megkülönböztetés érné, és hogy az okozott pénzügyi hátrányok a más kereskedőkkel szembeni önkényes megkülönböztetés eszközének minősülnének, oly módon, hogy a felhasználó nem válthat ténylegesen kereskedőt.

31 Ugyanakkor az energiáról szóló törvény 4j. cikkének (3a) bekezdése, amely lehetővé teszi, hogy a határozott idejű szerződés lejárat előtti felmondása esetén költséget számítsanak fel a fogyasztóval szemben, nem tartalmaz mentességet a fogyasztók számára. Felmerül tehát a kérdés, hogy e törvény ellentétes-e a 2009/72 irányelvvel, közelebbről az ezen irányelv I. melléklete 1. pontjának a) és e) alpontjában előírt és ezen irányelv (51) preambulumbekezdésében említett magas szintű fogyasztóvédelemmel. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a lengyel jog lehetővé teszi kötbér kiszabását, de nem ír elő kritériumokat azok kiszámítására, különösen a költségekkel, a felmerült kockázatokkal vagy az elszenvedett kárral való arányosság tekintetében, ami ellentétes többek között az említett irányelv 3. cikkének (7) bekezdésében előírt követelményekkel. A gyakorlatban ugyanis az ilyen kötbérek megegyezhetnek a megállapodás szerinti energiaellátás címén esetlegesen felszámított költségekkel, ami ténylegesen megakadályozná az ilyen szerződések felmondásának lehetőségét.

32 E körülmények között a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Alkalmazni kell-e a [93/13] irányelv 2. cikkének b) és c) pontját és a fogyasztó abban szereplő [fogalommeghatározását], valamint a [2011/83] irányelv (17) preambulumbekezdését az olyan mezőgazdasági termelőre is, aki mezőgazdasági termelőegység és egyben magáncélból háztartás számára köt villamosenergia-adásvételi szerződést?

2) Úgy kell-e értelmezni a [2009/72] irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdését, (51) preambulumbekezdését, és I. melléklete 1. pontjának a) és e) alpontját, amelyek szerint a villamosenergia-szolgáltatási szerződés felmondása esetén nem számítható fel díj a fogyasztókkal szemben, hogy azokkal ellentétes, hogy a villamosenergia-felhasználó fogyasztóval szemben a határozott időtartamú villamosenergia-szolgáltatási szerződés megszüntetése miatt kötbért alkalmazzanak (ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. prawo energetyczne [az energiáról szóló 1997. április 10-i törvény] 4j. cikkének (3a) bekezdése)?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

33 Először is meg kell állapítani, hogy noha első kérdésének szövegében az előterjesztő bíróság nem csupán a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontját említi – amely meghatározza a „fogyasztó” ezen irányelv értelmében vett fogalmát –, hanem e cikk c) pontját is – amely meghatározza az „eladó vagy szolgáltató” említett irányelv értelmében vett fogalmát –, e szövegből, valamint az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásából az is kitűnik, hogy e bíróság kizárólag a „fogyasztó” fogalmának értelmezését kéri.

34 E körülmények között úgy kell érteni, hogy első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 2. cikkének a 2011/83 irányelv (17) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében vett „fogyasztó” fogalma alá tartozik az a mezőgazdasági termelő, aki olyan villamosenergia-adásvételi szerződést köt, amely mind a mezőgazdasági termelőegysége, mind pedig saját háztartása általi felhasználásra irányul.

35 A 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében „fogyasztó” minden olyan természetes személy, aki ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén.

36 E tekintetben a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy a „fogyasztó” 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett fogalma objektív jellegű, és független azon konkrét ismeretektől, amelyekkel az érintett személy rendelkezhet, vagy azon információktól, amelyekkel e személy ténylegesen rendelkezik. Az említett személy „fogyasztói” minőségét így egy olyan funkcionális szempont alapján kell meghatározni, amely annak értékelésében áll, hogy a szóban forgó szerződéses kapcsolat valamely szakma gyakorlásán kívül eső tevékenységek keretébe tartozik-e (lásd ebben az értelemben: 2015. november 19-i Tarcău végzés, C-74/15, EU:C:2015:772, 27. pont; 2023. június 8-i YYY. [A „fogyasztó” fogalma] ítélet, C-570/21, EU:C:2023:456, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 Ami azt a kérdést illeti, hogy a „fogyasztónak” az említett 2. cikk b) pontja értelmében vett fogalma alá tartozhat-e, és ha igen, milyen esetekben az a személy, aki kettős célú szerződést, azaz részben saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körébe tartozó felhasználásra szánt árura vagy szolgáltatásra vonatkozó szerződést kötött, amely tehát csak részben áll távol e tevékenységtől, a Bíróság már rámutatott, hogy noha e rendelkezés szövege önmagában nem teszi lehetővé ennek meghatározását, a szövegkörnyezet, amelybe az említett rendelkezés illeszkedik, nem zárja ki, hogy bizonyos esetekben az ilyen szerződést kötő természetes személyt ugyanezen rendelkezés értelmében vett „fogyasztónak” lehessen minősíteni (lásd ebben az értelemben: 2023. június 8-i YYY. [A „fogyasztó” fogalma] ítélet (C-570/21, EU:C:2023:456, 31–39. pont).

38 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy a fogyasztói szerződések terén az európai jogalkotó által kitűzött célok tiszteletben tartásának, valamint az uniós jog koherenciájának biztosítása érdekében különösen a „fogyasztónak” a 2011/83 irányelv (17) preambulumbekezdésében szereplő fogalmát kell figyelembe venni, amely az uniós jogalkotónak a „fogyasztó” fogalma kettős célú szerződések esetén történő meghatározására vonatkozó szándékát fejezi ki, és amelyből az tűnik ki, hogy ha egy szerződést részben az érdekelt szakmájába tartozó, részben pedig azon kívül eső célból kötnek, és ha a kereskedési cél annyira korlátozott, hogy az e szerződés egészének összefüggésében nem elsődleges, e személy fogyasztónak tekintendő (lásd ebben az értelemben: 2023. június 8-i YYY. [A „fogyasztó” fogalma] ítélet, C-570/21, EU:C:2023:456, 40–45. pont).

39 A Bíróság ezenkívül emlékeztetett arra, hogy a 93/13 irányelvben szereplő rendelkezések kógens jellege és a fogyasztóvédelmi követelmények megkövetelik a „fogyasztó” ezen irányelv 2. cikke b) pontja értelmében vett fogalmának tág értelmezését az irányelv hatékony érvényesülésének biztosítása érdekében (lásd ebben az értelemben: 2023. június 8-i YYY. [A „fogyasztó” fogalma] ítélet, C-570/21, EU:C:2023:456, 46. pont).

40 Ebben az összefüggésben a Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy mivel a 93/13 irányelv 2. cikke b) pontjának célja a fogyasztók védelme tisztességtelen szerződési feltételek esetén, a „fogyasztó” fogalmának a 2005. január 20-i Gruber ítéletben (C-464/01, EU:C:2005:32) az új tagállamoknak az egyezményhez való csatlakozásáról szóló későbbi egyezményekkel módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.) 13–15. cikkében a kettős célú szerződések esetére előírt, eltérést engedő joghatósági szabályok terjedelme meghatározása céljából elfogadott szigorú értelmezése analógia útján nem terjeszthető ki a „fogyasztónak” a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett fogalmára (2023. június 8-i YYY. [A „fogyasztó” fogalma] ítélet, C-570/21, EU:C:2023:456, 51. pont).

41 E tényezőkre tekintettel figyelemmel a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében vett „fogyasztó” fogalmába tartozik az a személy, aki részben kereskedelmi, üzleti vagy szakmai tevékenységéhez kapcsolódó, részben pedig nem az e tevékenységhez tartozó felhasználásra irányuló hitelszerződést kötött egy másik olyan hitelfelvevővel együtt, aki nem saját kereskedelmi, üzleti vagy szakmai tevékenysége keretében járt el, amennyiben a szakmai vagy kereskedelmi cél oly mértékben korlátozott, hogy nincs túlsúlyban e szerződés egészének tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2023. június 8-i YYY. [A „fogyasztó” fogalma] ítélet, C-570/21, EU:C:2023:456, 53. pont).

42 A fentiekből következik, hogy annak meghatározása érdekében, hogy a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó, kettős célú szerződést kötő természetes személy olyan célból jár-e el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén, és következésképpen a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett „fogyasztó” fogalma alá tartozik-e, meg kell vizsgálni, hogy e szerződés szakmai vagy kereskedelmi célja oly mértékben korlátozott-e, hogy nincs túlsúlyban a szerződés egészének tekintetében.

43 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az olyan szerződésre vonatkozó jogvitában eljáró nemzeti bíróság, amely a 93/13 irányelv hatálya alá tartozhat, a bizonyítékok összességére és különösen e szerződés feltételeire tekintettel köteles megvizsgálni, hogy az érintett személy az ezen irányelv értelmében vett „fogyasztónak” minősíthető-e. Ehhez a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie az adott ügy minden olyan körülményét – különösen a vizsgált szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetét –, amely alkalmas annak bizonyítására, hogy ezt az árut vagy szolgáltatást milyen céllal vásárolták vagy vették igénybe (2023. június 8-i YYY. [A „fogyasztó” fogalma] ítélet, C-570/21, EU:C:2023:456, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 Ugyanez a helyzet abban az esetben is, ha kettős célú szerződésről van szó, egyrészt az ilyen szerződés két része terjedelmének a szerződés általános összefüggésében történő értékelése, másrészt pedig e szerződés túlsúlyban lévő célkitűzésének értékelése céljából. Így, ha kettős célú szerződésről van szó, a nemzeti bíróság feladata, hogy megvizsgálja a szóban forgó szerződés összes körülményét, és a rendelkezésére álló objektív bizonyítékok alapján értékelje, hogy e szerződés kereskedelmi, üzleti vagy szakmai, illetve nem kereskedelmi, üzleti vagy szakmai célja milyen mértékben meghatározó e szerződés egészének tekintetében (lásd analógia útján: 2023. június 8-i YYY. [A „fogyasztó” fogalma] ítélet, C-570/21, EU:C:2023:456, 56. és 58. pont).

45 Következésképpen, noha az érintett szerződés feltételeit figyelembe kell venni, azok önmagukban nem lehetnek elegendőek annak meghatározásához, hogy az ilyen kettős célú szerződés megkötésével az érintett természetes személy olyan célból járt-e el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén, vagy sem. Ugyanakkor az alapügyben szóban forgó, villamosenergia-vásárlásra vonatkozó szerződés tárgyára tekintettel pontosítani kell, hogy az éves villamosenergia-fogyasztásra vonatkozó, a felek által magasra becsült fogyasztás azt mutathatja, hogy a szakmai vagy kereskedelmi cél túlsúlyban van, míg az alacsony fogyasztás becslése arra utalhat, hogy az elsődleges cél a háztartási felhasználás.

46 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 2. cikkének a 2011/83 irányelv (17) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett b) pontját úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében vett „fogyasztó” fogalmába tartozik az a mezőgazdasági termelő, aki olyan villamosenergia-adásvételi szerződést köt, amely mind a mezőgazdasági termelőegysége, mind pedig saját háztartása általi felhasználásra irányul, amennyiben e szerződés szakmai vagy kereskedelmi célja oly mértékben korlátozott, hogy nincs túlsúlyban az említett szerződés egészének tekintetében.

A második kérdésről

47 Elöljáróban mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből nem tűnik ki, hogy a 2009/72 irányelv 3. cikke (5) bekezdésének a második kérdés szövegében említett értelmezése mennyiben releváns az alapjogvita megoldása szempontjából. Ezen (5) bekezdés a) és b) pontja értelmében ugyanis a tagállamok gondoskodnak arról, hogy egyrészt, amennyiben egy fogyasztó a szerződésben előírt feltételek betartásával kereskedőt kíván váltani, az

érintett üzemeltetők három héten belül megvalósítják a váltást; és másrészt pedig, hogy a fogyasztóknak jogában álljon valamennyi releváns fogyasztási adatot megkapni, és e jogokat a költségek, az erőfeszítések és az idő tekintetében megkülönböztetés nélkül kell biztosítani az ügyfelek számára.

48 Márpedig e kérelemből kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó szerződést annak hatálybalépése előtt felmondták, és még azelőtt, hogy a szerződés alapján bármilyen villamos energiát szolgáltattak volna. E körülmények között, és a kérdést előterjesztő bíróság erre vonatkozó magyarázatának hiányában semmi sem jelzi, hogy az alapjogvita mennyiben érint egy esetleges kereskedőváltást. Ugyanúgy semmi sem jelzi, hogy e jogvita a fogyasztási adatok kereskedő általi közlésére vonatkozna. Egyébiránt a könnyű kereskedőváltás jogát, amely a 2009/72 irányelv 33. cikkével összefüggésben értelmezett 2. cikkének 12. pontja értelmében 2007. július 1. óta az ezen irányelv 2. cikkének 7. pontja értelmében vett valamennyi fogyasztót megilleti, és amelyre tekintettel az előterjesztő bíróság a második kérdését igazoló kétségeket fejez ki, kifejezetten az említett irányelv 3. cikkének (7) bekezdése írja elő, amely szintén e kérdés tárgyát képezi.

49 Ugyanúgy, a 2009/72 irányelv I. melléklete 1. pontja e) alpontjának kért értelmezése, amelyet szintén a második kérdés szövege említ, nem tűnik szükségesnek az alapjogvita megoldásához. E rendelkezés ugyanis a villamosenergiát érintő kereskedőváltás esetére vonatkozik, míg – amint az a jelen ítélet előző pontjában megállapításra került – az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből nem tűnik ki, hogy e jogvita mennyiben vonatkozik ilyen esetre.

50 Ezt követően emlékeztetni kell arra, hogy a 2009/72 irányelv nem határozza meg a „fogyasztónak” az előterjesztő bíróság által a második kérdés szövegében használt fogalmát, de a Bíróság már megállapította, hogy ezen irányelv valamely rendelkezésében szereplő ezzel ellentétes utalás hiányában e kifejezés ugyanezen irányelvben tág jelentéssel bír, és főszabály szerint magában foglal az említett irányelv 2. cikkének 9. pontja értelmében vett minden „végső fogyasztót”, azaz mind az e 2. cikk 10. pontja értelmében vett „háztartási fogyasztókat”, mind pedig az említett 2. cikk 11. pontja értelmében vett „nem háztartási fogyasztókat” (lásd ebben az értelemben: 2024. január 11-i G [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 35. pont).

51 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből azonban kitűnik, hogy az előterjesztő bíróság kérdéseinek középpontjában a 2009/72 irányelv I. melléklete 1. pontja a) alpontjának ötödik franciabekezdésében foglalt intézkedés hatálya áll. Márpedig ezen I. melléklet konkrétabban – amint az ezen irányelv 3. cikke (7) bekezdésének utolsó mondatából következik – az említett irányelv 2. cikkének 10. pontja értelmében vett „háztartási fogyasztókra” vonatkozik.

52 Végül a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó szerződést nem csupán határozott időre kötötték, hanem rögzített áron is, e szerződés teljes időtartamára.

53 E tényezőkre tekintettel meg kell állapítani, hogy második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2009/72 irányelv (51) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikkének (7) bekezdését és I. melléklete 1. pontjának a) alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy kötbért szabjanak ki a háztartási fogyasztóval szemben abban az esetben, ha a lejárat előtt felmondja a határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződést.

54 Valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2005. június 7-i VEMW és társai ítélet, C-17/03, EU:C:2005:362, 41. pont; 2024. január 11-i G [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 32. pont).

55 Ami először is az értelmezni kért rendelkezések szövegét illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a 2009/72 irányelv 3. cikkének (7) bekezdése kötelezi a tagállamokat, hogy megfelelő intézkedéseket hozzanak a végső fogyasztók védelmére, magas szintű fogyasztóvédelmet biztosítanak, különösen a szerződési feltételek átláthatósága, az általános információk és a vitarendezési eljárások vonatkozásában, valamint hogy biztosítsák, hogy a feljogosított fogyasztók számára ténylegesen könnyű legyen a kereskedőváltás. E rendelkezés hozzáteszi, hogy ezen intézkedések – legalább a háztartási fogyasztók esetében – az I. mellékletben megállapított intézkedéseket foglalják magukban.

56 Amint az ezen I. melléklet 1. pontja a) alpontjának ötödik franciabekezdéséből kitűnik, e rendelkezések között szerepelnek olyan intézkedések, amelyek célja annak biztosítása, hogy a fogyasztóknak jogában álljon olyan szerződést kötni a villamosenergia-kereskedőjükkel, amely tartalmazza, hogy „van-e lehetőség a szerződés ingyenes felmondására”.

57 Mindazonáltal a 2009/72 irányelv különböző nyelvi változatainak összehasonlításából kitűnik, hogy e rendelkezés kizárólag a francia nyelvi változatában utal arra, hogy a tagállamoknak legalább a háztartási fogyasztókat illetően intézkedéseket kell hozniuk annak biztosítására, hogy a fogyasztók által a villamosenergia-kereskedőjükkel kötött szerződés előírja az ingyenes felmondáshoz való jogukat. Ezen irányelv valamennyi más nyelvi változatában ugyanis az említett rendelkezés lényegében annak jelzésére szorítkozik, hogy a tagállamoknak legalább a háztartási fogyasztókat illetően intézkedéseket kell hozniuk annak biztosítására, hogy a fogyasztóknak jogában álljon olyan szerződést kötni a villamosenergia-kereskedőjükkel, amely tartalmazza, hogy lehetőség van-e e szerződés ingyenes felmondására.

58 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egy uniós jogi rendelkezés valamely nyelvi változatának megfogalmazása nem szolgálhat e rendelkezés értelmezésének kizárólagos alapjául, illetve e tekintetben nem élvezhet elsőbbséget más nyelvi változatokkal szemben. Egy európai uniós jogi aktus egységes alkalmazása, és ennélfogva egységes értelmezése érdekében ugyanis az nem vizsgálható elszigetelten valamelyik nyelvi változatában, hanem azt azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek a részét képezi (2022. június 30-i Allianz Elementar Versicherung ítélet, C-652/20, EU:C:2022:514, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

59 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy a 2009/72 irányelv I. melléklete 1. pontja a) alpontjának utolsó albekezdése pontosítja, hogy a szerződési feltételeknek tisztességesnek és előzetesen megismerhetőnek kell lenniük, és hogy az e rendelkezésben felsorolt információkat minden esetben a szerződés megkötése vagy visszaigazolása előtt kell megadni.

60 E tényezőkből az következik, hogy a 2009/72 irányelv 3. cikke (7) bekezdésének és I. melléklete 1. pontja a) alpontjának szövege kimondja, hogy a tagállamok legalább a háztartási fogyasztók tekintetében meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy e fogyasztók – amennyiben úgy kívánják – ténylegesen könnyen tudjanak kereskedőt váltani. Ezenfelül meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a szerződéses feltételek tisztességesek, világosak és előzetesen megismerhetők legyenek, annak érdekében, hogy a fogyasztó a szerződés aláírása előtt megérthesse annak tartalmát, és azt szabadon és tájékozott

módon fogadja el – ily módon megfelelve az e szöveg által előírt átláthatósági feltételnek –, valamint hogy legyen vitarendezési mechanizmus az e fogyasztók és a villamosenergia-kereskedőjük között felmerülő jogviták esetére.

61 E rendelkezések szövege ezzel szemben nem teszi lehetővé annak meghatározását, hogy azok kizárják-e a tagállamok azon lehetőségét, hogy nemzeti szabályozásukban előírják, hogy kötbér szabható ki a háztartási fogyasztóval szemben, ha a lejárat előtt felmondja a határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződést.

62 E tekintetben különösen meg kell állapítani, hogy az a tény, hogy valamely nemzeti szabályozás lehetővé teszi, hogy az ilyen szerződés előírja, hogy a szerződés fogyasztó általi, lejárat előtti felmondása esetén kötbért kell fizetni, nem feltétlenül akadályozza, hogy e fogyasztó ténylegesen könnyen válthasson kereskedőt, amint azt a 2009/72 irányelv 3. cikke (7) bekezdésének szövege előírja, amennyiben e szabályozás olyan eszközöket tartalmaz, amelyek lehetővé teszik a jelen ítélet 60. pontjában említett feltételek tiszteletben tartásának biztosítását, és különösen az ilyen kötbér összegének ellenőrzését (lásd analógia útján: 2024. január 11-i G [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 37. pont). Az ilyen váltást ugyanis inkább ezen összeg, és nem az ilyen kötbér elvi fennállása akadályozhatja.

63 Másodszor, ami azt a szövegkörnyezetet illeti, amelybe a 2009/72 irányelv 3. cikkének (7) bekezdése és I. melléklete 1. pontjának a) alpontja illeszkedik, mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy ezen irányelv 3. cikkének (5) bekezdése pontosítja, hogy a kereskedőváltásra a szerződésben előírt feltételek betartásával kerül sor. Ugyanebben az értelemben az említett irányelv 37. cikke (1) bekezdésének l) pontja azzal a feladattal ruházza fel a szabályozó hatóságokat, hogy tiszteletben tartsák a szerződési szabadságot a megszakítható ellátási szerződések és a hosszú távú szerződések tekintetében abban az esetben, ha azok megfelelnek az uniós jognak és összhangban állnak az Unió politikáival.

64 Továbbá igaz, hogy a 2009/72 irányelv 3. cikkének (7) bekezdésével összefüggésben értelmezett I. melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében a tagállamoknak – legalább a háztartási fogyasztók vonatkozásában – intézkedéseket kell hozniuk annak biztosítására, hogy e fogyasztóknak „ne számítsanak fel díjat a kereskedőváltásért”. Ebből azonban nem vonható le az a következtetés, hogy a 2009/72 irányelvvel főszabály szerint ellentétes a kötbér kiszabása a határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződés háztartási fogyasztó általi, lejárat előtti felmondása esetén.

65 Annak megállapítása ugyanis, hogy a 2009/72 irányelv I. melléklete 1. pontjának e) alpontja azt jelenti, hogy még abban az esetben is, ha a háztartási fogyasztó a határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződést lejárat előtt felmondja, soha nem szabható ki vele szemben kötbér, ellentétes lenne ezen I. melléklet 1. pontja a) alpontja ötödik franciabekezdésének szövegével a legtöbb nyelvi változatában, és annak elfogadott nyelvi változata szerint ez utóbbi rendelkezést megfosztanák a hatékony érvényesüléstől, vagy ellentmondást eredményezne a 2009/72 irányelvben.

66 Márpedig valamely uniós jogi rendelkezés különböző lehetséges értelmezései közül azt kell előnyben részesíteni, amely alkalmas e rendelkezés hatékony érvényesülésének biztosítására (2000. február 24-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-434/97, EU:C:2000:98, 21. pont; 2023. november 23-i EVN Business Service és társai ítélet, C-480/22, EU:C:2023:918, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ráadásul egy általános értelmezési elv szerint valamely rendelkezést – amennyire lehetséges – úgy kell értelmezni, hogy ne váljék kérdésessé annak

érvényessége (2001. október 4-i Olaszország kontra Bizottság ítélet, C-403/99, EU:C:2001:507, 37. pont; 2023. szeptember 21-i Stappert Deutschland ítélet, C-210/22, EU:C:2023:693, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

67 Meg kell tehát állapítani, hogy a 2009/72 irányelv I. melléklete 1. pontjának e) alpontjában említett, esetleges kereskedőváltási költségek különböznek az e rendelkezés a) pontjában említett, a szerződés felmondásához kapcsolódó költségektől, és hogy ezen I. melléklet 1. pontjának e) alpontja főszabály szerint nem zárja ki, hogy a tagállamok fenntartsák annak lehetőségét, hogy nemzeti szabályozásukban előírják, hogy kötbér szabható ki a háztartási fogyasztóval szemben abban az esetben, ha a lejárat előtt felmondja a határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződést.

68 Az uniós jogalkotó egyébiránt kifejezetten ebben az értelemben foglalt állást a 2019/944 irányelv elfogadásakor – amint az ezen irányelv 12. cikkének (2) és (3) bekezdéséből egyértelműen kitűnik -, amely az (1) preambulumbekezdésének megfelelően a 2009/72 irányelv átdolgozásának minősül, és azt 2021. január 1-jétől felváltja.

69 Végül a 2009/72 irányelv (51) preambulumbekezdése annak megállapítására szorítkozik, hogy először is az irányelv középpontjában a fogyasztók érdekeinek kell állniuk, és hogy a szolgáltatás minőségének a villamosenergia-vállalatok feladatainak központi elemét kell képeznie; másodszor, hogy a fogyasztók már meglévő jogait erősíteni és garantálni kell, és e jogoknak a jobb átláthatóságra is ki kell terjedniük; harmadszor, hogy a fogyasztóvédelemnek biztosítania kell, hogy valamennyi fogyasztó számára kedvezzen a versenyen alapuló piac, negyedszer pedig, hogy a fogyasztók jogait a tagállamoknak vagy – amennyiben egy tagállam úgy rendelkezik – a szabályozó hatóságoknak kell betartatniuk. E preambulumbekezdés tehát nem tartalmaz olyan utalást, amely arra irányulna, hogy főszabály szerint megfossza a tagállamokat attól a lehetőségtől, hogy nemzeti szabályozásukban előírják, hogy kötbér szabható ki a háztartási fogyasztóval szemben abban az esetben, ha a lejárat előtt felmondja a határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződést.

70 Ezzel szemben ezen irányelv (52) preambulumbekezdése kimondja, hogy a fogyasztóknak világos és érthető információkkal kell rendelkezniük az energiaágazattal kapcsolatos jogaikról, és ezen irányelv (54) preambulumbekezdése pontosítja, hogy az említett irányelv 3. cikkének (7) bekezdése szerinti vitarendezési mechanizmusoknak valamennyi fogyasztó javát kell szolgálnia.

71 Meg kell tehát állapítani, hogy abból a szövegkörnyezetből, amelybe a 2009/72 irányelv 3. cikkének (7) bekezdése és I. melléklete 1. pontjának a) alpontja illeszkedik, nem tűnik ki, hogy e rendelkezésekkel főszabály szerint ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy a határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződést lejárat előtt felmondó háztartási fogyasztóval szemben kötbért szabjanak ki. Ezzel szemben ebből az összefüggésből lényegében az következik, hogy az ilyen nemzeti szabályozásnak – amint azt már az értelmezendő rendelkezések szövege is jelzi – biztosítania kell, hogy az ügyfelek, többek között a háztartási fogyasztók rendelkezzenek szolgáltatójuk megválasztásának jogával, és világosan és érthetően tájékoztassák őket jogaikról, és hogy a jogviták rendezésére szolgáló mechanizmus keretében lehetővé tegyék számukra e jogok betartatását (lásd analógia útján: 2024. január 11-i G [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 44. pont).

72 Harmadsorban, a 2009/72 irányelv által követett célkitűzéseket illetően a Bíróság már rámutatott, hogy 1. cikke értelmében ezen irányelv célja közös szabályok megállapítása a villamos energia termelésére, átvitelére, elosztására, a villamosenergia-ellátásra, valamint a fogyasztóvédelmi szabályokra vonatkozóan, annak érdekében, hogy az Unión belül fejlessze és integrálja a versenyképes villamosenergia-piacokat. Ennek keretében, és amint az az említett irányelv (3), (7) és (8) preambulumbekezdéséből is következik, ezen irányelv különösen a villamos energia belső piacának kialakítása érdekében többek között egy teljesen nyitott és versenyképes piac megvalósítására irányul, amely minden fogyasztó számára lehetővé teszi a kereskedők szabad megválasztását, és minden kereskedő számára biztosítja a fogyasztói szabad ellátásának lehetőségét, valamint arra, hogy előmozdítsa a versenyképességet a belső piacon a villamos energia lehető legalacsonyabb árán történő szolgáltatása érdekében, illetve arra, hogy tisztességes versenyfeltételeket teremtsen e piacon a villamos energia belső piacának megvalósítása érdekében (2024. január 11-i G [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

73 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság azt is megállapította, hogy a villamos energia szolgáltatására vonatkozó határozott idejű és rögzített áron kötött szerződések oly módon biztosíthatják a fogyasztók védelmét, hogy a villamos energia alacsony és stabil árát biztosítják számukra azáltal, hogy bizonyosságot nyújtanak a fogyasztóknak arról, hogy az általuk viselendő költségek nem változnak a szerződés teljes időtartama alatt. Mindazonáltal az ilyen szerződésekből eredő kötelezettségeinek teljesítése érdekében az érintett villamosenergia-kereskedő különleges költségeket viselhetett, amelyek számára többletköltségeket okozhattak a határozatlan időre szóló, rögzített ár nélküli szerződéshez képest, többek között annak érdekében, hogy védekezzen a nagykereskedelmi piacon a költségek ingadozása ellen. Így az a lehetőség, hogy lehetővé váljon szerződéses kötbér kiszabása a fogyasztó terhére abban az esetben, ha az ilyen típusú, határozott időre szóló és rögzített áron kötött szerződést idő előtt felmondja, lehetővé teheti a kereskedő számára, hogy ellentételezze az ilyen típusú szerződésből számára eredő sajátos költségeket, elkerülve ugyanakkor azt, hogy az ilyen típusú szerződésekhez kapcsolódó pénzügyi kockázatot valamennyi ügyfelére hárítsa, ami a villamos energia árának velük szembeni emelésében testesülhet meg, ami végső soron ellentétes lenne azzal a célkitűzéssel, hogy a fogyasztók számára a lehető legalacsonyabb árakat biztosítsák (2024. január 11-i G ítélet [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 47. pont).

74 A Bíróság hozzátette, hogy ugyanakkor figyelembe kell venni a 2009/72 irányelvnek a villamos energia belső piaca megvalósítására irányuló általános célkitűzését, valamint az ezen irányelv (51) és (57) preambulumbekezdésében említett konkrétabb célkitűzéseket is, amelyek arra irányulnak, hogy a fogyasztók egy versenyképes és liberalizált piac által biztosított előnyben részesüljenek. Így megállapította, hogy e célok megvalósítását veszélyeztetné, ha egy nemzeti szabályozás olyan szerződéses kötbérek kiszabását tenné lehetővé, amelyek nem állnak arányban a szerződés által okozott, de a szerződés lejárat előtti felmondása miatt nem teljes mértékben amortizálódott költségekkel. Az ilyen kötbérek ugyanis mesterségesen visszatarthatják az érintett fogyasztókat attól, hogy kereskedőváltás céljából lejárat előtt felmondják a határozott idejű és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződésüket, és ily módon többek között megakadályozzák őket abban, hogy teljes mértékben kihasználják a villamos energia versenyképes és liberalizált belső piacának előnyeit (lásd ebben az értelemben: 2024. január 11-i G [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 48. pont).

75 Márpedig a Bíróság által a határozott idejű, rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződés nem háztartási fogyasztó általi, lejárat előtti felmondására vonatkozó ügyben kifejtett e megfontolások átültethetők a háztartási fogyasztóval kötött azonos jellegű szerződésre, mivel a 2009/72 irányelv a jelen ítélet 72–74. pontjában felidézett célokat illetően nem tesz különbséget az érintett fogyasztó minősége szerint.

76 Így a 2009/72 irányelv célkitűzései arra utalnak, hogy a tagállamok számára főszabály szerint lehetőséget kell biztosítani arra, hogy nemzeti szabályozásukban előírják, hogy kötbér szabható ki a háztartási fogyasztóval szemben abban az esetben, ha a lejárat előtt felmondja a határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződést, feltéve hogy teljesülnek az ezen irányelvből eredő, különösen az e fogyasztó szükséges tájékoztatására és a vitarendezési mechanizmus fennállására vonatkozó általános feltételek.

77 Mindemellett, mivel a második kérdés az előterjesztő bíróság tájékoztatása szerint olyan nemzeti szabályozásra vonatkozik, amely lehetővé teszi a kötbér kiszabását, de nem ír elő kritériumokat azok kiszámítására, különösen a költségekkel, a felmerült kockázatokkal vagy az elszenvedett kárral való arányosság tekintetében, azt is pontosítani kell, hogy noha a 2009/72 irányelv e tekintetben semmilyen utalást nem tartalmaz, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a tagállamok hatáskörüket az uniós jog tiszteletben tartásával kötelesek gyakorolni, és így nem sérthetik a 2009/72 irányelv hatékony érvényesülését (2024. január 11-i G ítélet [Lejárat előtti megszüntetés költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

78 Márpedig sérülne a 2009/72 irányelv hatékony érvényesülése, ha azon vitarendezési mechanizmus keretében, amelyet a tagállamok ezen irányelv értelmében kötelesek előírni a villamosenergia-fogyasztók javára, az eljáró közigazgatási vagy igazságügyi hatóság számára lehetetlen lenne egy, az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kötbér összegének megállapítása, és adott esetben csökkentésének, sőt megszüntetésének előírása, amennyiben bebizonyosodna, hogy annak összege aránytalan a jelen ügyre jellemző körülmények összességére tekintettel az alapügyben szereplőhöz hasonló szerződés okán felmerült, de e szerződés lejárat előtti felmondása miatt nem teljes mértékben amortizálódott költségekhez viszonyítva, és így az gyakorlatilag azzal a hatással járna, hogy megfosztaná lényegétől a végső fogyasztó azon jogát, hogy ténylegesen könnyen válthasson szolgáltatót, és sértené a 2009/72 irányelvnek a jelen ítélet 72. és 74. pontjában hivatkozott célkitűzéseit (lásd analógia útján: 2024. január 11-i G [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 51. pont).

79 Jóllehet egy ilyen kötbér összege arányosságának ezen értékelése kizárólag az esetleges jogvitában eljáró nemzeti hatóság feladata, mindazonáltal annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára hasznos választ lehessen adni, rá kell mutatni, hogy az említett értékelés céljából figyelembe lehet venni többek között a szóban forgó szerződés eredeti időtartamát, a felmondás időpontjában még hátralévő időtartamot, az e szerződés teljesítése céljából vásárolt, de a fogyasztó által végül el nem fogyasztott villamos energia mennyiségét, valamint azokat az eszközöket, amelyekkel az észszerűen gondos szolgáltató rendelkezett volna az ezen idő előtti felmondás ténye okán elszenvedett esetleges gazdasági veszteségek korlátozása céljából (lásd analógia útján: 2024. január 11-i G [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 52. pont).

80 A fentiekből következik, hogy a 2009/72 irányelv (51) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikkének (7) bekezdésével és I. melléklete 1. pontjának a) pontjával nem ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás, amennyiben az ilyen szabályozás

biztosítja, hogy az annak alapján kiszabható kötbér méltányos, egyértelmű, előzetesen közölt és szabadon vállalt szerződéses kötbér legyen, és hogy fennálljon olyan közigazgatási vagy bírósági jogorvoslati lehetőség, amelynek keretében az eljáró hatóság az adott ügy összes körülményére tekintettel értékelheti e kötbér arányosságát, és adott esetben előírhatja annak csökkentését vagy eltörlését (lásd analógia útján: 2024. január 11-i G [Az idő előtti megszüntetés költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 55. pont).

81 Annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára hasznos választ lehessen adni, pontosítani kell továbbá, hogy egyrészt ezen értelmezésre tekintettel nincs jelentősége annak, hogy az alapeljárás keretében S. J. a 2009/72 irányelv 2. cikkének 10. pontja értelmében vett „háztartási fogyasztónak” vagy az ezen irányelv 2. cikkének 11. pontja értelmében vett „nem háztartási” fogyasztónak minősül-e, mivel az ehhez hasonló értelmezés akkor is érvényes, ha a határozott időre és rögzített áron kötött villamosenergia-ellátási szerződés nem háztartási fogyasztó általi, lejárat előtti felmondásáról van szó (lásd ebben az értelemben: 2024. január 11-i G [Lejárat előtti felmondás költségei] ítélet, C-371/22, EU:C:2024:21, 55. pont).

82 Mindemellett és másrészt, a 2009/72 irányelv I. melléklete 1. pontjának megfelelően az említett értelmezés nem érinti azokat a jogokat, amelyeket az S. J.-hez hasonló felhasználó adott esetben a fogyasztóvédelemre vonatkozó uniós szabályozás, különösen a 93/13 irányelv alapján érvényesíthetne, ha e felhasználó egyébiránt az utóbbi irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett „fogyasztó” fogalma alá tartozna.

83 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2009/72 irányelv (51) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikkének (7) bekezdését és I. melléklete 1. pontjának a) alpontját úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a villamosenergia-ellátásra vonatkozó, határozott időre és rögzített áron kötött szerződésnek a háztartási fogyasztó általi, lejárat előtti felmondása esetén ez utóbbi köteles megfizetni a szerződésben kikötött kötbért, feltéve egyrészt, hogy e szabályozás biztosítja, hogy az ilyen kötbér méltányos, világos, előzetesen közölt és szabadon elfogadott legyen, másrészt pedig közigazgatási vagy bírósági jogorvoslati lehetőséget biztosít, amelynek keretében az eljáró hatóság az adott ügy összes körülményére tekintettel értékelheti e kötbér arányosságát, és adott esetben előírhatja annak csökkentését vagy megszüntetését. Ez az értelmezés nem érinti azokat a jogokat, amelyek az ilyen felhasználót adott esetben a fogyasztóvédelemre vonatkozó uniós szabályozás, különösen a 93/13 irányelv alapján illethetnék meg, ha e felhasználó egyébiránt az utóbbi irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett „fogyasztó” fogalmába tartozna.

A költségekről

84 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 2. cikkének b) pontját a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (17) preambulumbekezdésével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

az e rendelkezés értelmében vett „fogyasztó” fogalmába tartozik az a mezőgazdasági termelő, aki olyan villamosenergia-adásvételi szerződést köt, amely mind a mezőgazdasági termelőegysége, mind pedig saját háztartása általi felhasználásra irányul, amennyiben e szerződés szakmai vagy kereskedelmi célja oly mértékben korlátozott, hogy nincs túlsúlyban az említett szerződés egészének tekintetében.

2) A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/72/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének (7) bekezdését és I. melléklete 1. pontjának a) alpontját ezen irányelv (51) preambulumbekezdésével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a villamosenergia-ellátásra vonatkozó, határozott időre és rögzített áron kötött szerződésnek a háztartási fogyasztó általi, lejárat előtti felmondása esetén ez utóbbi köteles megfizetni a szerződésben kikötött kötbért, feltéve, hogy e szabályozás biztosítja egyrészt, hogy az ilyen kötbér méltányos, világos, előzetesen közölt és szabadon elfogadott legyen, másrészt pedig közigazgatási vagy bírósági jogorvoslati lehetőséget biztosít, amelynek keretében az eljáró hatóság az adott ügy összes körülményére tekintettel értékelheti e kötbér arányosságát, és adott esetben előírhatja annak csökkentését vagy megszüntetését. Ez az értelmezés nem érinti azokat a jogokat, amelyek az ilyen felhasználót adott esetben a fogyasztóvédelemre vonatkozó uniós szabályozás, különösen a 93/13 irányelv alapján illethetnék meg, ha e felhasználó egyébiránt az utóbbi irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett „fogyasztó” fogalmába tartozna.

Aláírások